

RIKSLØNNSNEMNDA

Sak nr. 9/1958.

innbragt etter lov om offentlige tjenestetvister av 18. juli 1958 § 27.

Staten
på den ene side

og

Statstjenestemannskartellet
Statstjenestemannsforbundet
Embetsmennes Landsforbund
på den annen side

i samband med indeksreguleringene sommeren 1958.

Rikslønnsnemndas sammensetning:

Sorenskriver Kai Knudsen, formann.
Direktør Reidar Danielsen.
Direktør Morten Tuveng.
Byfogd Henrik Lundh.
Forbundsformann M. Trana.
Underdirektør Frimann Dahl.
Rektor Karl Sollesnes.

De to sist nevnte er utpekt av partene i tvisten.

Kjennelse avsagt 18. november 1958.

Partene møtte for lønnsnemnda, gjorde rede for saken og nedla sine påstander i møte den 30. oktober 1958.

Etter at lønnsnemnda hadde drøftet saken i flere møter, avsa den

K J E N N E L S E :

I.

Den gjeldende lønnsordning for de offentlige tjenestemenn m. v. er fastsatt for tiden 1. januar 1958 til 1. juni 1960. Den kom i stand etter at det var ført forhandlinger mellom staten og statstjenestemennes tre hovedsammenslutninger, og Riksmeglingsmannen under frivillig megling hadde fremsatt et meglingsforslag, som ble god tatt av tjenestemennene og vedtatt av Stortinget den 25. april 1958.

Lønnsordningen inneholder følgende bestemmelser om indeksregulering:

- a) Når Statistisk Sentralbyrås indekstall for de samlede leveomkostninger viser stigning eller fall på minst 7 poeng i forhold til indekstallet 153, kan partene kreve opptatt forhandlinger om regulering av lønningene.
Reguleringen er maksimalt begrenset til en regulering som svarer til den prosentvise endring av levekostnadsindeksen.
- b)
- c)
- d) Hvis partene ikke blir enige ved forhandlinger om hel eller delvis regulering etter bestemmel-

sene i a—c, kan den av partene som har fremsatt kravet, innen 14 dager etter forhandlingenes avslutning si opp avtalen med 1 måneds varsel for å søke gjennomført en lønnsregulering innenfor den ramme som er angitt ovenfor.

Indekstallet for de samlede leveomkostninger var steget til 160 pr. 15. juni 1958, og offentliggjort i midten av juli 1958. Tjenestemennes tre hovedsammenslutninger fremsatte deretter krav overfor Lønns- og prisdepartementet om at de offentlige tjenestemenns lønninger skal forhøyes med 4,6 %, som svarer til en stigning i levekostnadsindeksen på 7 poeng.

Det ble holdt et forhandlingsmøte mellom staten og de tre hovedsammenslutninger den 18. juli 1958. Man ble enige om å komme tilbake til saken i et senere møte når man fikk nærmere oversikt over indeksoppgjøret i det private næringsliv, som har den samme bestemmelse om indeksregulering. Ved provisorisk anordning av 1. august ble det bestemt at indeksoppgjøret mellom Norsk Arbeidsgiverforening og Landsorganisasjonen i Norge skulle avgjøres ved tvungen lønnsnemnd, og saken ble berammet til 21. august. Det ble holdt nytt forhandlingsmøte mellom staten og de tre hovedsammenslutninger den 18. august, og Lønns- og prisdepartementets representanter uttalte at departementet var villig til å gå med på at statstjenestemennene fikk den samme kompensasjon for prisstigningen som arbeidstakerne i det private næringsliv, med nødvendige tillempninger. Organisasjonenes representanter fant å måtte fastholde kravet om full kompensasjon, og partenes forhandlere ble så enige om å la saken løse ved frivillig lønnsnemnd.

Lønns- og prisdepartementet gjorde ved brev av 20. august 1958 de forhandlingsberettigede tjenestemannsorganisasjoner utenfor de tre hovedsammenslutninger kjent med de forhandlinger som var ført. Departementet regnet med at de frittstående organisasjoner var enige med de tre hovedsammenslutninger og således ikke ville ha noe å innvende mot at saken ble løst ved frivillig lønnsnemnd. For de av organisasjonene som ønsket det, ble det holdt et forhandlingsmøte den 25. august. I møtet meddelte de tilstedeværende representanter for tjenestemannsorganisasjonene at de ikke hadde noe å innvende mot at tvisten ble løst ved frivillig lønnsnemnd. Noen organisasjoner meddelte skriftlig at de ikke har noe å merke ved at tvisten ble løst ved frivillig lønnsnemnd, og unnlot derfor å møte.

Etter § 31 i den nye tjenestetvistlov av 18. juli 1958 trenger Kongen Stortingets samtykke før en tvist av denne art skal kunne bringes inn for Riks-

lønnsnemnda, og slikt samtykke ble gitt ved Stortingets vedtak av 8. oktober 1958.

Rikslønnsnemndas kjennelse i tvisten mellom Norsk Arbeidsgiverforening og Landsorganisasjonen i Norge ble avsagt 1. september 1958. Den fastsatte blant annet at lønningene for tidlønsarbeid skal forhøyes med 3,5 %, dog ikke utover kr. 50,— pr. måned og ikke mindre enn kr. 24,— pr. måned for voksne. For akkordarbeid og lignende ble for tjenesten øket med 2,5 %. Lønnstillegget trer for de månedslønnede i kraft fra og med 16. juli 1958.

II.

Partenes påstander for Rikslønnsnemnda.

Fra det møte som ble holdt i Lønns- og prisdepartementet 25. august 1958 med representanter for de forhandlingsberettigede tjenestemannsorganisasjoner som ikke står tilsluttet noen hovedsammenslutning er bl. a. tatt inn i protokollen:

«Lønnsdirektøren meddelte på forespørsel at han for sitt vedkommende ikke ville ha noe å merke ved at organisasjonene utenfor hovedsammenslutningene eventuelt ble enige om å velge en felles representant som kunne delta i prosedyren for Rikslønnsnemnda, men anbefalte at man i tilfelle konfererte nærmere med tjenestemennenes tre hovedsammenslutninger.»

Rikslønnsnemnda har gjennom Lønns- og prisdepartementet latt undersøke om de forhandlingsberettigede tjenestemannsorganisasjoner som ikke står tilsluttet hovedsammenslutningene ønsker å benytte seg av adgangen til å velge en felles representant som etter konferanse med tjenestemennenes 3 hovedsammenslutninger skulle kunne delta i prosedyren for Rikslønnsnemnda.

Samtlige organisasjoner har inntatt det standpunkt at de ikke kommer til å benytte seg av sin adgang til å føre noen særskilt prosedyre i forbindelse med det forestående indeksoppgjør.

Det er derfor bare de tre hovedsammenslutninger som har møtt som parter for tjenestemennene og lagt frem krav på deres vegne.

Statstjenestemannskartellet, som representerer organisasjoner med ca. 53 000 tjenestemenn, har nedlagt denne

Påstand :

1. Tjenestemenn lønnet etter statens lønnsregulativ (herunder sjefsregulativet) gis med virkning fra 16. juli 1958 full kompensasjon for de 7 poeng levekostnadsindeksen er steget med (fra 153 til 160).
2. Aspirantlønnen økes fra kr. 7 000,— til kr. 7 550,— til henholdsvis kr. 7 320,— og kr. 7 900,—.
3. Alle faste tillegg og lignende godtgjørelser forhøyes tilsvarende.
4. Det foretas regulering av lønningene for poståpnere og landpostbud i Postverket, for stasjonsholdere og landstelefonister i Telegrafverket, for lensmenn og distriktsjordmødre og underordnede sykehusleger ved statens helseanstalter noen-

lunde i samsvar med de endringer som er nevnt foran. På samme måte reguleres lønningene for det overenskomstpersonale som er lønnet i samsvar med statens alminnelige lønnsregulativ.

5. Pensjonene (herunder statsarbeidertrygden) forhøyes tilsvarende den forhøyelse tjenestemennene får og fra samme tidspunkt.

Statstjenestemannsforbundet, som representerer organisasjoner med ca. 11 000 tjenestemenn, har nedlagt denne

Påstand :

1. Med virkning fra 15. juni 1958 forhøyes brutto regulativlønn for statens tjenestemenn med 4,6 %.
2. Lønningene for stasjonsholdere og landstelefonister i Telegrafverket forhøyes tilsvarende.
3. Pensjonister gis et tillegg til pensjonene i forhold til det tillegg tjenestemennene blir gitt.

Embetsmennenes Landsforbund, som representerer organisasjoner med ca. 9 000 tjenestemenn, har nedlagt denne

Påstand :

Alle grunnlønnssatser, alderstillegg, overtidsatser og pensjoner heves med 4,6 %. Ordningen gjennomføres både for det ordinære regulativ, sjefsregulativet og for de enkeltstillinger som er tatt ut av regulativet.

Oppreguleringen gjøres gjeldende fra 16. juli 1958.

Staten ved Lønns- og prisdepartementet har nedlagt denne

Påstand :

A.

1. Tjenestemenn lønnet etter lønnsregulativet eller sjefsregulativet, med unntak av de grupper som er nevnt under pkt. 2 gis et indekstillegg på 3,5 % av regulativlønnen. Tillegget skal — bortsett fra for aspiranter o. l. — minst være kr. 24,— pr. måned, men ikke overstige kr. 50,— pr. måned.
2. For tjenestemenn som arbeider på akkord foretas en regulering av akkordene slik at den samlede timefortjeneste økes med 2,5 %.
3. Tilsvarende regulering som nevnt under 1 foretas for poståpnere og landpostbud i Postverket, for stasjonsholdere og landstelefonister i Telegrafverket, for lensmenn og distriktsjordmødre samt for underordnede leger ved statens helseanstalter.
4. For overenskomstlønnet personale som er lønnet i samsvar med statens alminnelige lønnsregulativ foretas regulering som under 1 og 2.

B.

1. Tilleggene gjøres gjeldende fra og med 16. juli 1958.
2. Det foretas ikke omregning og etterbetaling for overtidsarbeid utført i tiden fra 16. juli til 1. november 1958.

III.

Partenes prinsipielle syn på indeksoppgjøret for statstjenestemennene.

Staten og tjenestemennenes organisasjoner er enige om at det skal gis et lønnstillegg på grunn av prisstigningen til juni 1958 på 7 poeng.

Uoverensstemmelsen gjelder i det vesentlige hvor stort tillegget skal være og om det skal settes en øvre grense for dets størrelse.

1. Tilleggets størrelse.

De tre hovedsammenslutninger har fremholdt at selv om det i det private næringsliv bare ble gitt delvis kompensasjon for prisstigningen, ligger forholdene for statstjenestemennene slik an at de har rimelig krav på full kompensasjon. Lønnsavtalen gjelder helt frem til 1. juni 1960, og det ble innført en halvautomatisk indeks klausul for å sikre tjenestemennenes lønninger i mellomtiden. Allerede under forhandlingene om avtalen var det klart at en sto foran en periode med betydelig prisstigning, og tjenestemennene vedtok avtalen i tillit til at indeksbestemmelsen skulle virke etter sin hensikt.

Hovedsammenslutningene har gjort utførlig rede for den økonomiske situasjon ute og hjemme, og mener at den stort sett ligger noe gunstigere an enn da indeksoppgjøret for det private næringsliv ble behandlet i august. Dette gjør at man lettere kan ta hensyn til at statstjenestemenn står i en annen lønsmessig utgangstilling enn lønnstagerne i det private arbeidsliv gjorde da kompensasjonstillegget ble gitt for dem. De har særlig lagt vekt på den forskjell det er mellom lønnsystemet i den private og offentlige sektor, den lønns glidning som har funnet sted i det private arbeidsliv siden det siste oppgjøret fant sted for statstjenestemennene og til virkningen beskatningen har på den disponible inntekt.

Statstjenestemannskartellet har i det vesentlige fremholdt:

Staten må tilby slike lønsvilkår at det er mulig å trekke til seg tilstrekkelig kvalifisert arbeidskraft, slik at de oppgaver det offentlige har påtatt seg kan løses tilfredsstillende. Det vesentlige hovedsynspunkt for tjenestemennene og deres organisasjoner bunner i en rettfærdsbetraktning. Det må fortone seg som urettferdig om lønningene for tjenestemennene blir liggende under det nivå som betales for tilsvarende arbeid i det private arbeidsliv.

Da staten på lengre sikt ikke kan føre en isolert lønns politikk, vil lønnsbevegelsen i samfunnet i hovedsak bestemmes av lønnsbevegelsen i det private arbeidsliv. Dette fører til at statstjenestemennene som regel får lønnsforbedringer som allerede har funnet sted for gjennomsnittet av lønnstakerne i det private næringsliv.

Ved siste lønnsoppgjør i staten bygget man på lønnsutviklingen i det private næringsliv frem til 2. kvartal 1957, som var det siste kvartal det forelå oppgaver for. Kartellet kunne således bare ta hensyn til den lønnsutvikling som hadde funnet sted i næringslivet til og med dette kvartal. Lønnsoppgjøret ble delt i to etapper, hvorav den siste utbetales fra 1. januar 1959, men hele oppgjøret inngår i den kompensasjon som tjenestemennene måtte ha for å oppnå jevnstilling med det private næringsliv til og

med 2. kvartal 1957. Lønns- og prisdepartementet har beregnet at hele oppgjøret betyr en lønnsøkning på 4—5 %. Det er derfor høyst tvilsomt om tjenestemennene oppnådde full jevnstilling med det private næringsliv ved det oppgjør som trådte i kraft 1. januar 1958.

Senere er det skjedd lønnsforbedring i det private næringsliv. Timefortjenesten for mannlige arbeidere er fra 2. kvartal 1957 til 2. kvartal 1958 steget med 3,2 %, eller gjennomsnittlig 17 øre timen. Herav skyldes 3—4 øre de tillegg som ble gitt ved Fellesforslaget i år, og ca. 2,5 % skyldes lønns glidningen.

Kartellet mener at Rikslønnsnemnda i sin kjennelse av 1. september har tatt hensyn til den lønns glidning som hadde funnet sted i 1. halvår. Ved fastsettelsen av lønnstillegget tok lønnsnemnda sikte på å løfte reallønnen opp på samme nivå som 1957, og i en slik beregning må både lønns glidningen og andre lønnsforbedringer slå ut med full tyngde.

Statens tjenestemenn har siden lønnsoppgjøret trådte i kraft 1. januar 1958 ikke hatt noen form for lønnsforbedring. Når man skal vurdere indekstilleggets størrelse for statens tjenestemenn, har man ingen lønns glidning eller andre lønnsforbedringer å ta hensyn til slik det ble gjort ved indeksoppgjøret for det private næringsliv. For å bringe statstjenestemennenes reallønn på samme nivå som pr. 1. januar i år, må det gis full kompensasjon for utslaget på 7 poeng i levekostnadsindeksen. Statstjenestemennene vil ellers komme i en ugunstigere stilling enn gjennomsnittet av lønnstagerne i det private arbeidsliv.

Statstjenestemannsforbundet har i sitt prosedyreinnlegg lagt frem en del beregninger som viser hvordan prisstigningen virker på statstjenestemennenes reallønn. Forbundet har fremholdt at hvis statstjenestemennene — på grunnlag av Statistisk Sentralbyrås levekostnadsindeks — skal bli i stand til å skaffe seg de samme kvanta varer og tjenester som før prisstigningen fra 153 til 160, må de ut med et pengebeløp som er 4,6 % større enn det de tidligere disponerte på denne måte. Hvis levestandarden skal opprettholdes, må den disponible inntekt økes i samme forhold. En heving av bruttolønns satsene med 4,6 % vil ikke strekke til om en skal holde samme levestandard. Ut fra disse forutsetninger mener Statstjenestemannsforbundet at tjenestemennene må ha et lønnstillegg på fra 5 til 9 %, hvis deres reallønn ikke skal reduseres ved en prisstigning på 7 poeng. I kroner varierer det nødvendige tillegg fra kr. 437,— for lønnsklasse 1 uten alders tillegg til kr. 2 049,— for personer som lønnes med topplønn i lønnsklasse 21. Skattene er en sterkt medvirkende årsak til at de nødvendige lønnstillegg må differensieres.

Forbundet har foretatt en tilsvarende beregning under den forutsetning at matvareprisenes prosentvise del av den disponible inntekt er synkende ved høyere fortjenester. Resultatet er stort sett at de lavere lønnsklasser må ha et tillegg på 6 % og de høyere lønnsklasser omlag 7 % for at den nedgang i disponibel realinntekt som har funnet sted i løpet av 1. halvår skal kompenseres. Forbundet har regnet med at indeksbestemmelsen bare gir tjenestemennene rett til å kreve et lønnstillegg på 4,6 %, men har ønsket å vise at dette bare vil gi omlag 2/3 kom-

pensasjon for nedgangen i realinntekt for statens tjenestemenn frem til 15. juni i år.

Forbundet har videre pekt på at mens statstjenestemennene bare avlønnes etter regulativsatsene, vil de privatansatte ofte oppnå til dels betydelige lønnsforbedringer i de senere tariffperioder. Det har vist til en oversikt over lønnsutviklingen for arbeidere i industri m. v. i Arbeidsgiveren nr. 20 for 1957, og hvor en tabell viser at det i løpet av 7-års-perioden 1950/57 var en nøyaktig like stor lønnsøkning på grunn av glidning som den som skyldes tariffmessige tillegg, i alt 102 øre på hver kategori. Totalt utgjør glidningen i denne perioden nesten 35 % eller 4,5 % årlig. Det viser seg at lønnsglidningen har vært størst i de årene prisene har steget mest. Dette kan tyde på at lønnsglidningen har fungert som en mer eller mindre automatisk regulator av forholdet mellom priser og lønninger.

Embetsmennenes Landsforbund har i sitt prose-dyreinnlegg bl. a. pekt på de forhold som en nevnt foran og fremholder at tjenestemennene ikke får full kompensasjon, selv om det blir gitt 4,6 % tillegg, på grunn av skattene og den prisstigningen som foregår etter juni 1958. I juli—august lå indeksen på 162, i september på 163, og en rekke faktorer bevirker at prisstigningen ikke har stoppet opp. Finansdepartementet regner med at indeksen i desember vil ligge på 163 og det er ikke urimelig å anta at indeksen i vintermånedene 1959 vil ligge på et så høyt nivå at den kan danne grunnlag for et nytt indeksoppgjør.

På grunn av den monotone prisstigningen vil lønningene reelt sett gå ned.

Landsforbundet har pekt på at de justeringer og oppnøringer av enkelte stillinger som finner sted i statstjenesten ikke kan sies å være lønnsglidning i vanlig forstand, idet de som regel blir foretatt som et ledd i de alminnelige oppgjør, dels som et alternativ til de generelle tillegg. De største av de senere års justerings- og normeringsoppgjør har forøvrig bare medført uttelling som andrar til noen få promille av det totale lønnsbudsjett.

Landsforbundet er merksom på at prisstigningen i 1. halvår slo spesielt sterkt ut i matvaresektoren og at en slik prisstigning går mest ut over de lavere inntektsgrupper, fordi matvareandelen veier tyngre på utgiftsbudsjettet. Betydningen blir likevel ofte overdrevet. En sammenligning mellom Statistisk Sentralbyrås levekostnadsindeks for funksjonærer i høyere inntektsklasser og den ordinære indeks for industriarbeiderfamilier viser at mens industriarbeiderindeksen, med desember 1957 = 100, frem til juni 1958 var steget til 104,6, var det tilsvarende tall etter funksjonærindeksen 103,8. Når forskjellen ikke er blitt større, skyldes det at matvareandelen tross alt ikke er så ulik for de to utgiftsbudsjetter. I levekostnadsindeksen for industriarbeiderfamilier utgjør matvareandelen vel 38 % av utgiftsgrunnlaget, mens det tilsvarende tall for funksjonærindeksen er ca. 30 %. Funksjonærindeksen bygger på en forbrukergruppe som i 1952—53 hadde en gjennomsnittsinntekt på vel 21 000 kroner. Det tilsvarte den gang omtrent ekspedisjons-sjefsnivået i statens lønnsregulativ.

Embetsmennenes Landsforbund har lagt frem en del oppgaver som viser de skattemessige konse-

kvenser av et tillegg på 4,6 % for de forskjellige lønnsklasser. Etter fradrag av skatt vil en høyesteretsdommer få et nettotillegg på 2,7 %, en byråsjef 3,3, mens lønnsklasse 3 vil få 4,3 %. Det nødvendige tillegg for at lønn etter skatt skal stige med 4,6 % vil for de nevnte grupper være h.h.v. kr. 3 421,— (8,3 %) kr. 1 779,— (6,6 %) og kr. 606,— (5,1 %).

Lønns- og prisdepartementet har i det vesentlige fremholdt:

Under lønnsforhandlingene høsten 1957 og i møtene hos Riksmeglingsmannen over nyttår 1958 var det ingen uenighet mellom partene når det gjaldt indeksbestemmelsens ordlyd, idet forutsetningene fra begge side var at man skulle holde seg til samme utforming som Norsk Arbeidsgiverforening og Landsorganisasjonen var kommet frem til. Meningen var tydelig at statstjenestemennene skulle få samme indeksoppgjør som i det private næringsliv. Hadde den annen part ment at statstjenestemennene skulle settes i en særstilling ved ventuell indeksregulering, måtte dette ha kommet frem under meglingen og fått uttrykk i indeksklausulen.

Når tjenestemennene ut fra billighetsbetraktninger mener å ha grunner for bedre indeksoppgjør, og i den forbindelse hevder at arbeiderne i det private næringsliv kan gjøre regning med lønns-glidning, viser departementet til at lønns-glidning ikke er noe man har tariffmessig krav på. Lønns-glidningen representerer i prinsippet økt fortjeneste ved individuelle lønnsøkninger i minstelønnsfag, innføring av ikke tariffestede premieordninger og akkordkompensasjon m. v., økt omfang av akkordarbeid, økt fortjeneste ved større arbeidsinnsats, under akkord- og premiesystemer o. l. Lønns-glidningen er og har vært forskjellig innen de forskjellige fag og er — spesielt i dag da konjunktorene viser en noe nedadgående tendens — av usikker natur. I det siste år er den således sunket til under det halve.

Forøvrig mener departementet at henvisningen til mulig lønns-glidning i det private næringsliv ikke er noe relevant argument i denne forbindelse. Under de generelle lønnsforhandlinger høsten 1957 og meglingen januar/februar 1958 argumenterte de tre hovedsammenslutninger meget sterkt for et særskilt lønnsoppgjør for statstjenestemenn — ut over oppgjøret i det private næringsliv — under henvisning bl. a. til den lønns-glidning som hadde funnet sted og til den lønns-glidning som man angivelig måtte regne med fremover. Partene nådde frem til et forslag, og henvisningen til lønns-glidningen og lønnsnivået i det private næringsliv er et argument som tjenestemennene har benyttet under selve hovedoppgjøret. Argumentet er altså «utbrukt» allerede. Indeksbestemmelsens ordlyd er også direkte til hinder for at lønns-glidningen kan påberopes i denne forbindelse. Hvis det var gitt full kompensasjon med 4,6 % i det private næringsliv, ville tjenestemennene ikke kunne kreve en ekstra kompensasjon utover dette p. g. a. lønns-glidning. Selve lønnsnivået for statstjenestemennene for tiden inn-til 1. juni 1960 er fastlagt ved meglingsforslaget og Stortingets etterfølgende vedtak av 25. april 1958. Det dreier seg nå bare om det enkle spør-

mål om kompensasjon for prisstigningen i avtaleperioden og ikke om fullstendig lønnsoppgjør hvor det generelle lønnsnivå på forskjellige andre grupper av lønsmottakere kan bringes inn i diskusjonen.

Departementet har vist til det siste lønnsoppgjøret for statstjenestemenn og regnet med at det ville gi en lønnsøkning på ca. 5 %. Hertil kommer eventuelle justeringer innen regulativet, som det for tiden forhandles om. Foruten justeringer for en rekke midlere og høyere lønte stillinger er det bl. a. foreslått bedre opprykksordninger av generell art i klassene 1—4. En viss vekt må man også legge på de oppnormeringer av stillinger som har funnet sted innen de forskjellige etater.

Departementet har sammenlignet dette oppgjør med felles-oppgjøret mellom Norsk Arbeidsgiverforening og Landsorganisasjonen for alle tariffavtaler som løper ut i 1958. Ifølge Landsorganisasjonens beregninger vil fellesforslaget ikke slå ut med mere enn $\frac{1}{2}$ eller $\frac{3}{4}$ % i det gjennomsnittlige lønnsnivå.

2. Gjennomføringen av indeksoppgjøret med likt eller gradert tillegg.

Statstjenestemannskartellet har pekt på de spesielle forhold som har vært utslagsgivende for stigningen i levekostnadsindeksen. Kartellet har i denne sammenheng understreket at den dominerende faktor for stigningen i levekostnadsindeksen har vært økingen av prisene på matvarer med hele 5,6 poeng av det totale utslag på 7 poeng. Kartellet understreker at prisstigningen således har vært særlig sterk på matvaregruppen. Mens totalindeksen steg med 4,6 %, var stigningen for matvaregruppen 9,3 %. Dette innebærer at over $\frac{3}{4}$ av prisstigningen er kommet på matvareforbruket.

Nå kan det hevdes at prisstigningen på matvarer blir noe overvurdert på vår offisielle levekostnadsindeks sammenlignet med virkningen for lønns-takergruppen under ett. På den annen side mener Kartellet at en ikke må glemme at det særlig er prisstigningen på matvarer som rammer folk med lavere inntekter, da matvareforbruket utgjør en større andel av deres inntekt enn tilfelle er for folk i høyere inntektsklasser.

Kartellet peker på at Lønnsnemndas kjennelse for det private arbeidsliv har møtt sterk kritikk som er rettet ikke bare mot den omstendighet at det ikke ble gitt full kompensasjon. Misnøyen er kanskje like mye rettet mot at tillegget ble gitt prosentvis.

Kartellet har videre understreket at det blant statens embets- og tjenestemenn i sin alminnelighet hersker uenighet om hvorvidt et indekstillegg bør gis som et prosenttillegg eller et likt tillegg og om det i tilfelle er gradert tillegg skal settes et gulv og et tak. Også innenfor Statstjenestemannskartellet er meningene om dette delte.

Statstjenestemannsforbundet har uttalt at den interessetvist som Lønnsnemnda skal avgjøre er klart avgrenset til spørsmål om lønsmessig kompensasjon for en faktisk prisstigning. Selv om indekstillegget er såkalt «halv automatisk» og partene derfor sto relativt fritt med hensyn til den måte de kunne ha løst kompensasjonsspørsmålet på, er det Statstjenestemannsforbundets syn at et indekstillegg ikke skal forrykke det lønsmessige

forhold mellom de tjenestemannsgrupper som oppgjøret omfatter. Dette vil si at oppgjøret, såvidt mulig, må få en slik form at de ulike tjenestemannsgrupper beholder den lønsmessige posisjon som disse oppnådde ved siste ordinære tariffrevisjon. For å oppnå et slikt resultat må de ulike tjenestemannsgrupper få et tillegg til sin pengelønn avpasset etter den reallønnsreduksjon som prisstigningen har medført. Forbundet minner i denne forbindelse om at Stortingets administrasjonskomité i Innst. S. nr. 262 for 1950 og i Innst. S. nr. 342 for 1951 forutsatte at det ved eventuelle indeksreguleringer fra våren 1952 måtte fremmes forslag om graderte tillegg.

Siden partene i lønnsoverenskomsten er enige om å nytte Statistisk Sentralbyrås levekostnadsindeks som mål for prisutviklingen, er beregningene basert på den forutsetning at denne indeksen er et brukbart mål for utviklingen i leveprisen for statstjenestemenn. De svakheter som levekostnadsindeksen i så måte er beheftet med, kommer Forbundet derfor ikke nærmere inn på.

For at levekostnadsindeksen skal gå opp med 7 poeng fra 153 til 160 (den indeksvirkning som danner bakgrunnen for tjenestemennenes lønnskrav), må prisene på de varer og tjenester som inngår i forbruksgrunnlaget gjennomsnittlig stige med 4,6 %. Denne prisstigning kan skyldes at prisene på enkelte varer er steget, mens andre varepriser er konstante eller til og med lavere enn før. Forbundet ser imidlertid foreløpig bort fra de problemer som en slik ujevn prisutvikling reiser og resonnerer som om prisene på alle aktuelle goder var steget 4,6 % fra desember 1957 til juni 1958. For at lønntakerne skal bli i stand til å skaffe seg de samme kvanta varer og tjenester som før prisstigningen, må disse følgelig ut med et beløp som er 4,6 % større enn de tidligere disponerte på denne måte. Det vil si at lønntakernes *disponible inntekt* må økes i dette forhold, hvis de skal opprettholde sin levestandard. En heving av bruttolønnsatsene med 4,6 % vil ikke strekke til om en skal holde samme levestandard. For den alt overveiende del av tjenestemennene vil et slikt lønnstillegg på grunn av den progressive beskatning bety at forbruket må settes ned.

Embetsmennenes Landsforbund har fremholdt at hovedoppgjøret mellom Norsk Arbeidsgiverforening og Landsorganisasjonen gir få eller ingen holdpunkter i spørsmålet om hvordan indekstillegget skal fordeles mellom de ulike stillingsgrupper innenfor statens lønnsregulativ. Hovedoppgjøret går stort sett ut på at det gis et prosenttillegg på 3,5 % på tarifflønnen begrenset oppad til 25 øre timen. Maksimumstillegget er satt så høyt at det må være ytterst få som blir berørt av begrensningen. Praktisk talt alle arbeidere og funksjonærer i det private næringsliv som omfattes av kjennelsen, vil finne ly under «taket». Forholdet ved lønnsoppgjøret i det private næringsliv og det offentlige er så forskjellig at hverken tariffbestemmelsene eller lønnsnemndas premisser kan overføres direkte. Det private lønnsoppgjøret omfatter bare stillingsgrupper som i hvert fall grovt sett kan sammenlignes både etter arbeidets art og ansvarsområde. Lønnsoppgjørene med staten spenner over

hele skalaen fra de lavestlønte aspirantstillinger til toppstillingene innenfor sjefsregulativet.

Landsforbundet viser til at departementet selv ved tidligere oppgjør har gitt uttrykk for at det ikke «er mulig å foreta en lønnsrevisjon helt i samsvar med prinsippene i det private lønnsoppgjøret. Det ville i tilfelle oppstå skjevheter i regulativet som ville skape vansker senere» (sitat fra Finansdepartementets uttalelse i St.prp. nr. 1. Tillegg nr. 16, side 3).

Landsforbundet har med styrke hevdet at kompensasjonstillegget bør være prosentvis likt for alle grupper innen regulativene og viser i den forbindelse til at såvel departementet som Stortinget ved flere oppgjør har gitt uttrykk for at «det ville være naturlig med graderte tillegg, idet en slik ordning vil markere og opprettholde den lønsmessige vurdering av stillingene som har vært foretatt under hensyntagen til de enkelte stillingers ansvarsområde og de krav som blir stillet til stillingene» (Finansdepartementets uttalelse ved indeksoppgjøret i desember 1950, St.prp. nr. 141/1950, side 4, som Stortingets administrasjonskomité sluttet seg til enstemmig (jfr. Innst. S. nr. 262 — 1950)).

Landsforbundet understreker departementets uttalelse om at graderte tillegg er nødvendig for å markere og opprettholde den lønsmessige vurdering av stillingene. Denne uttalelsen gjelder enda sterkere i dag etter at vi har fått de lange avtaleperiodene. Forhandlinger om de lønsmessige vurderinger av stillingene hører hjemme i justeringsoppgjør og generelle avtaleoppgjør, ikke i de mellomliggende indeksoppgjør. Embetsmenneskes Landsforbund mener derfor at det er nødvendig at det gis prosentvise like tillegg over hele regulativet.

Landsforbundet fremholder at de tidligere indeksoppgjør med like tillegg hadde uomtvistelig uheldige følger for såvel den enkelte tjenestemann som for samfunnet som helhet. De uheldige virkninger av denne lønnspolitikk er neppe helt overvunnet ennå. Våre naboland hadde også i en periode indeksoppgjør av denne karakter, og at sporene har virket skremmende, vitner bl. a. det nye lønnsregulativ i Danmark om. Regulativet trådte i kraft fra 1. april i år og inneholder en bestemmelse om indeksregulering av tjenestemenneskes lønninger. Denne går i korthet ut på at det ved enhver stigning i indeksen på 1,4 % automatisk gis et tillegg på 1,2 % i lønnen. Procentsatsen er den samme for alle lønninger helt opp til kr. 38 500,—. «Taket» er satt så høyt at f. eks. amtmennene finner ly under dette. Bare noen få tjenestemenn faller utenom. Disse få nyter til gjengjeld godt av en relativt betydelig høyere lønn.

Landsforbundet mener også at de progressive skatter i høy grad taler for en ordning med likt prosentueilt tillegg.

Selv om kompensasjonstillegget blir beregnet prosentvis for alle lønnsklasser, så vil de høyere stillinger relativt sett være vesentlig dårligere stillet enn før prisoppgangen. Skulle de høyere stillinger opprettholde sin relative posisjon, måtte tillegget ikke bare være prosentvis likt, men prosentvis progressivt. Det kan kanskje innvendes at det fra 1. januar 1959 vil bli innført vesentlige lempninger i skatteprogresjonen. Etter Landsforbundets mening

vedkommer disse skattelettelser ikke dette oppgjøret. Det ville være direkte urimelig om en antesiperte en fremtidig skattelettelse uten samtidig å ta hensyn til den prisstigning som foregår før skattelettelsen blir innført. Under hovedoppgjøret i det private næringsliv uttalte da også flertallet i Rikslønnsnemnda at de ikke fant å kunne ta hensyn til skattelettelsene som blir gitt fra 1. januar 1959.

Lønns- og prisdepartementet har anført:

I møtet med tjenestemenneskes 3 hovedsammenslutninger 18. august 1958 ga statens representanter uttrykk for at departementet var villig til å gå med på at statstjenestemennene fikk den samme kompensasjon som arbeidstakere i det private næringsliv «med nødvendige tillempninger». Dette siste uttrykk må sees i sammenheng med at man på det daværende tidspunkt var kjent med at kompensasjonskravet fra Landsorganisasjonen i Norge overfor Norsk Arbeidsgiverforening var et øretillegg (25 øre), og at et rent øretillegg ikke uten videre ville passe for statstjenestemennene. I lønnsnemndas kjennelse av 1. september 1958 er det imidlertid fastsatt et prosenttillegg, kombinert med en bestemmelse om minimums- og maksimumstillegg.

Minimumstillegget på kr. 24,— pr. måned vil så vidt få betydning for tjenestemenn på lønnsregulativets klasse 1 på grunnlønn.

Hva maksimumstillegget angår er departementet klar over at det fra tjenestemannshold vil kunne hevdes at det «tak» som Lønnsnemnda har satt, kr. 50,— pr. måned, er for lavt, idet et slikt «tak» vil kunne sies å forrykke det innbyrdes forhold mellom tjenestemenn i de forskjellige lønnsklasser. I den foreliggende situasjon har Regjeringen imidlertid ment at det ikke bør foretas et lønnsoppgjør for statstjenestemennene som avviker fra det Rikslønnsnemnda har bestemt for det private næringsliv. Det er i denne forbindelse verd å merke seg at den prisstigning som det er tale om å gi kompensasjon for i særlig grad refererer seg til matvaregruppen. Prisstigningen er med andre ord ikke jevnt fordelt på alle varegrupper. Ved vurderingen har Regjeringen også funnet å måtte ta i betraktning det relativt gode lønnsoppgjør tjenestemennene fikk fra 1. januar 1958.

Det maksimumstillegg på kr. 50,— pr. måned som Lønnsnemnda har satt, svarer til 3½ % av kr. 17 140,—. Dette vil igjen si at «taket» på kr. 50,— pr. måned vil ha praktisk betydning for alle tjenestemenn som har høyere lønn enn kr. 17 140,—. Etter det lønnsregulativ som gjelder fra 1. januar 1958, er lønnen i kl. 10 med 5 alderstillegg kr. 17 200,—. Et «tak» på kr. 50,— pr. måned vil altså få praktisk betydning på dette lønnstrinn og alle de trinn som ligger over. Fra 1. januar 1959 går regulativlønnene noe opp og fra da av vil «taket» ha praktisk betydning i noe større utstrekning.

Det er ikke mulig å gi en helt nøyaktig oppgave over hvor mange tjenestemenn hvis lønninger ligger under og over den grense som er satt. Av rene statstjenestemenn vil det anslagsvis være 17 000 å 18 000 som har høyere lønn. Hertil kommer et betydelig antall lærere i folke- og framhaldsskolen. De fleste av disse har dog lønninger som ligger like over grensen.

IV.

Rikslønnsnemndas avgjørelse.

Avgjørelsen er avsagt med dissenser.

Et flertall, *Kai Knudsen, Reidar Danielsen* og *Frimann Dahl*, stemmer for at indeksreguleringen for statstjenestemennene skal gjennomføres på samme måte som fastsatt for det private arbeidsliv, med de tillempninger som er nødvendig.

Flertallet vil bemerke:

Den indeksbestemmelse som gjelder for statstjenestemennene er i alt vesentlig enslydende med den som gjelder etter Fellesforslaget mellom Norsk Arbeidsgiverforening og Landsorganisasjonen i Norge. Ved vurderingen av kravet om lønnstillegg for prisstigningen, må utgangspunktet være det samme som ved indeksoppgjøret for det private næringsliv: at de regulativ- og tariffestede lønninger gjelder uforandret for en flerårig avtaleperiode, men med rett for partene til å ta opp forhandlinger om å regulere lønningene hvis prisnivået stiger eller faller med 7 poeng etter levekostnadsindeksen. Hvis de økonomiske forhold i landet skulle endre seg vesentlig i perioden, vil begge parter bære en viss risiko for å bli ugunstigere stillet enn om de hadde kortere tariffperioder. Da indeksbestemmelsens formål er å opprettholde reallønnen så vidt mulig under skiftende prisforhold, må det foreligge tungtveiende grunner hvis det ikke skal gis full lønnskompensasjon etter indeksavtalen når prisindeksen stiger over det kritiske punkt.

Rikslønnsnemnda fant i indeksoppgjøret mellom arbeidslivets hovedorganisasjoner at spørsmålet om et generelt lønnstillegg og dets størrelse måtte sees på bakgrunn av bedriftenes bæreevne, landets økonomiske stilling og den sannsynlige økonomiske utvikling i tiden fremover. Et flertall i lønnsnemnda fant at det på denne bakgrunn ikke var realøkonomisk dekning for et lønnstillegg som ga høyere realinntekt enn i 1957, men at det under de foreliggende forhold måtte være grunn til å opprettholde det gjennomsnittlige reallønnsnivå fra 1957. Real-lønnsindeksen for voksne mannlige arbeidere var etter Norsk Arbeidsgiverforenings lønnsstatistikk — når 1949 settes lik 100 — falt til 98 i 1951, men viste deretter en årlig stigning til 117 i 1957. Prisstigningen i første halvår 1958 førte med seg at den gjennomsnittlige reallønn igjen sank noe. Hvor meget den var redusert var uklart da Rikslønnsnemnda traff sin avgjørelse, idet det ikke forelå lønnsstatistikk for annet kvartal og størrelsen av lønnsglidningen var usikker. Lønnsnemndas flertall tok sikte på å løfte reallønnen ved halvårsskiftet 1958 til noenlunde samme nivå som i 1957, og fastsatte en delvis kompensasjon for prisstigningen frem til juni i år. Flertallet mente det lå utenfor lønnsnemndas kompetanse å fastsette lønnskompensasjon for den stigning av levekostnadsindeksen som forelå for juli eller som man regnet med senere.

Flertallet finner — på grunnlag av de foreliggende økonomiske forhold — at mulighetene for å gi et lønnstillegg og størrelsen av dette, må vurderes på samme måte i dag som ved behandlingen av indeksoppgjøret for arbeidslivets hovedorganisasjoner.

Når det gjelder indeksoppgjøret for statstjenestemennene, har flertallet lagt vekt på at lønnsrevisjonene i staten i de senere år stort sett har fulgt den lønnsutvikling som allerede har funnet sted i det private næringsliv. Ved det lønnsoppgjør som ble gjennomført for statstjenestemennene etter Riksmeglingsmannens forslag av 27. februar 1958 hadde man stort sett oversikt over de tariffestede og ikketariffestede lønnsforbedringer som var gitt i det private næringsliv siden siste lønnsoppgjør i 1956, og også til det Fellesforslag som arbeidslivets hovedorganisasjoner var blitt enige om i januar-februar 1958. En må derfor legge til grunn at det innbyrdes forhold mellom lønningene i det private arbeidsliv og staten var blitt fastlagt for den nye avtaleperiode fra dennes ikrafttreden i januar 1958. Hvis det innbyrdes forhold mellom statstjenestemennenes og de privatansattes regulativ- og tariffestede lønninger skal opprettholdes, må en gjennomføre en tilsvarende indeksregulering som for det private næringsliv.

Statstjenestemennenes organisasjoner har hevdet at statstjenestemennene må ha full kompensasjon for pristigningen for å bli likestilt med de som arbeider i det private arbeidsliv på grunn av den lønnsglidning som har funnet sted der i løpet av første halvår 1958. Flertallet vil bemerke at denne lønnsglidning, og det man ellers visste om lønnsutviklingen i landet, ble tatt i betraktning ved vurderingen av hvor stort lønnstillegget måtte være for å gjenopprette lønsmottakernes gjennomsnittlige reallønn fra 1957. Men indeksoppgjørene tar ikke sikte på å regulere de innbyrdes lønnsforskjyllinger som foregår mellom de forskjellige lønns-tagergrupper i tariffperioden. Lønnsglidningen er meget ujevn innen de forskjellige fag, og også i det private næringsliv er det en rekke fag hvor det ikke er lønnsglidning. Disse ikketariffestede lønns-tillegg skyldes mange ulike forhold, og er i stor utstrekning uttrykk for økt arbeidsytelse og økt produksjon. For statstjenestemennenes vedkommende er det tatt hensyn til lønnsglidningen ved de generelle lønnsoppgjør og de har ikke grunnlag for å kreve regulering av lønningene av denne grunn i tariffperioden.

Flertallet har heller ikke funnet å kunne ta hensyn til hvordan beskatningen virker for de forskjellige inntektsklasser, og heller ikke til de skattelettelser som vil komme fra årsskiftet. Det har ikke vært vanlig å trekke skattepolitikken inn i lønnsforhandlingene, og hverken levekostnadsindeksen eller den foreliggende indeksreguleringsbestemmelse har tatt hensyn til hvordan skattene virker på den disponible inntekt. Vurderingen av disse forhold skjer naturlig gjennom skatte- og sosialpolitikken.

Partene har ulike meninger om måten en delvis lønnskompensasjon skal gjennomføres på for statstjenestemennene. Mens staten påstår at indeksoppgjøret skal gjennomføres med samme prosentsetser, minimums- og maksimumstillegg som fastsatt for det private næringsliv, krever Statstjenestemansforbundet og Embetsmennenes Landsforbund at et prosentvis tillegg skal gis uten noen maksimalgrense. Statstjenestemannskartellet har vist til at det er delte meninger blant tjenestemennene om indekstillegget skal gis med et likt beløp til alle

voksne eller som et prosenttillegg, og om dette i tilfelle skal avgrenses oppad.

Av grunner som taler for likt tillegg, er særlig pekt på at prisstigningen på 7 poeng for tre fjerdedelers vedkommende falt på matvarer, og at inndragningen av subsidier gjorde at prisstigningen var sterk på varer som melk, melkeprodukter og margarin og derfor faller tyngst for de lavest lønte.

Under indeksoppgjøret mellom arbeidslivets hovedorganisasjoner, krevet Landsorganisasjonen av denne grunn likt tillegg for alle voksne som går under Fellesforslaget, slik at de lavest lønte ville få overkompensasjon og de høyest lønte en tilsvarende reduksjon. Den annen part i Fellesavtalen mente det ville være i strid med indeksbestemmelsen hvis det ble gitt kompensasjon på en slik måte at noen av de tariffestede lønninger ble hevet med mere enn 4,6 %. Lønnsnemnda fant at lønns-tilleggene måtte gis i form av prosentvise tillegg, dels av hensyn til de vanskeligstilte industribransjer med lavt lønnsnivå og dels av hensyn til at man ville unngå eventuelle rettstvister om de fastsatte lønnsstillegg var i strid med Fellesforslaget.

Da det bare var grunnlag for en delvis lønnskompensasjon for prisstigningen, ble lønnsstigningen gitt med noe forskjellig størrelse. Prosenttillegget ble satt høyere for tidlønn enn for akkordarbeid. For de tidlønte ble det satt et minstetillegg på kr. 24,— måneden, svarende til 4,6 % på de laveste tariffsatser, og et maksimumstillegg på kr. 50,—. Tilleggene ble gjort tilsvarende gjeldende for de funksjonærgrupper som var med i indeksoppgjøret. Maksimumstillegget dekker (med avrundning oppad) den faktiske prisstigning i kroner på det forbruk som ligger til grunn for levekostnadsindeksen ved 7 poengs oppgang.

Spørsmålet om formen for indekstillegg til statens tjenestemenn, har vært oppe til behandling flere ganger i de senere år. De 6 dyrtids- og indekstillegg som ble gitt i det private næringsliv i årene 1945—1951, ble gjort gjeldende med omtrent samme beløp for alle statstjenestemenn. Ved indeksoppgjøret i 1950 reiste Statstjenestemannsforbundet og Embetsmennes Landsforbund innsigelse mot den foreslåtte regulering som gikk ut på like tillegg. Regjeringen uttalte i den anledning i St. prp. nr. 141/1950 s. 4:

«Regjeringen har under forhandlingene med statstjenestemennene lagt avgjørende vekt på at det for det bestemte og avgrensede tidsrom det her er tale om blir fastsatt samme tillegg for statens tjenestemenn og arbeidere som det som allerede er fastsatt i avtalen for det private næringsliv, og at også de prinsipielle punkter i denne avtale blir overført på statstjenestemennene i den utstrekning det lar seg gjøre. I den situasjon som foreligger har Regjeringen ment at det ikke må foretas et lønnsoppgjør for statstjenestemennene som på vesentlige og spesielle punkter avviker fra det som er foretatt i det private næringsliv og som nå er foreslått gjennomført for kommunene. Skulle statstjenestemennene under den nåværende økonomiske situasjon bryte enheten i det lønnsoppgjør som allerede er foretatt for lønsmottakerne

ellers, vil dette kunne reise tilsvarende krav og dermed skape uro omkring lønnsoppgjøret i sin alminnelighet.

Departementet skal i denne forbindelse understreke at det gjennom det forslag som nå er lagt fram ikke er ment å bryte også i fremtiden med prinsippene i de någjeldende indeksbestemmelser for statens tjenestemenn. Den ordning og det tillegg som er foreslått må bare sees som en overgangsordning for tiden fram til våren 1952.»

Stortingets Administrasjonskomité sluttet seg i Innst. S. nr. 262/1950 s. 625 til Regjeringens og departementets foranstående uttalelser «og forutsetter dermed at det ved eventuelle reguleringer fra våren 1952 vil bli fremmet forslag om graderte tillegg».

Regjeringen og Administrasjonskomitéen har også senere gitt uttrykk for det samme syn.

Ved behandlingen av det siste indekstillegg fra 16/10 1951, traff Stortinget den 14. desember 1951 følgende vedtak:

«.....
.....

III.

«.....

Såfremt indekstallet for de samlede leveomkostninger tidligst pr. 15. mars 1952 gir tjenestemennene eller staten adgang til å kreve tatt opp forhandlinger om særskilt forhøyelse eller reduksjon av lønninger — — —, gir Stortinget likeledes sin tilslutning til forslaget om at disse forhandlinger skal inngå som en del av forhandlingene om nye regulativbestemmelser samt at eventuell regulering oppad skal skje i form av gradert tillegg.»

Det synes å være hensynet til likheten med indeksoppgjørene i næringslivet, som har vært avgjørende når det tidligere er gitt like tillegg til statstjenestemennene. Ved de senere års lønnsoppgjør har statsmyndighetene og tjenestemannsorganisasjonene vært enige om at lønnsstilleggene skulle gis gradert. Et viktig hensyn har vært at det ved like eller maksimalt begrenset tillegg vil oppstå skjevheter på grunn av lønnsregulativets oppbygging, skjevheter som kan skape vansker i fremtiden.

Vi er enige i denne prinsipielle linje, men viser til at man ved tidligere indeksoppgjør, hvor situasjonen ikke synes å ha vært vanskeligere enn den nåværende, har sett seg tvunget til å avvike fra prinsippet for et bestemt og avgrenset tidsrom. Vi mener at de samme hensyn taler for at man heller ikke i den foreliggende situasjon fraviker indeksreguleringen mellom arbeidslivets hovedorganisasjoner når det gjelder maksimumstillegget og dettes størrelse. Minimums- og maksimumstilleggene er for øvrig gjennomført på tilsvarende måte for de funksjonæroverenskomster som har lignende indeksbestemmelser, og ved de indeksreguleringer som har funnet sted for kommunene. Vi har lagt avgjørende vekt på at det under de foreliggende økonomiske forhold vil være lite rimelig å bryte enheten i det alminnelige indeksoppgjør.

Morten Tuveng vil bemerke:

Mitt votum ved lønnsnemndas kjennelse i indeksoppgjøret for lønnstagere i det private næringsliv 1. september i år, gikk i korthet ut på at lønnskompensasjon for stigningen i levekostnadsindeksen fra 153 til 160 foreløpig ikke skulle gis.

Da flertallet i nemnda kom til et annet resultat og kompensasjonen ble gitt, sier det seg selv at jeg ikke kan opprettholde mitt standpunkt for *en enkelt gruppe*, i dette tilfelle statstjenestemennene. I den foreliggende sak slutter jeg meg til flertallet når det gjelder fastsettelsen av prosentasten 3,5 for lønnskompensasjon. Jeg mener imidlertid at denne sats skal gjøres gjeldende over hele lønnskalaen og stemmer således mot at tillegget begrenses oppad til 600 kroner.

Som jeg hevdet i mitt votum av 1. september, er det etter min oppfatning prinsipielt galt at en lønnsnemnd forrykker det innbyrdes forhold mellom lønningene i tariffperioden, når det utelukkende dreier seg om kompensasjon for en generell prisstigning målt ved en indeks.

Jeg vil for øvrig peke på at «taket» ved indeksoppgjøret 1. september var satt slik at det bare ble aktuelt for et relativt forsvinnende antall lønnstagere i de grupper det omfattet og således fikk meget liten praktisk betydning. For statstjenestemennene derimot blir det samme «tak» (600 kroner) virksomt langt nedover på deres lønnskala. Skulle «taket» få like liten virkning for statstjenestemennene som for de grupper indeksoppgjøret i det private næringsliv omfattet, måtte det i tilfelle være satt meget høyere.

Ved de senere tariffoppgjør for statstjenestemennene er det i noen grad rettet på de skjevheter som fulgte av den tidligere praksis å heve de forskjellige satser i regulativet med stort sett samme beløp når prisindeksen steg. Ved å begrense prosenttillegget (til 600 kroner) går man, iallfall delvis, tilbake til denne praksis.

Nemnads medlem Trana vil bemerke:

Jeg kan ikke slutte meg til flertallets avgjørelse. Det resultat flertallet er kommet til bygger på det samme som det Rikslønnsnemnda gjorde gjeldende i avtaleforholdet mellom N.A.F. og L.O.

Jeg mener nemnda ved fastsettelse av indekstillegets størrelse burde tatt hensyn til at statens tjenestemenn står i en annen lønsmessig utgangstilling enn den lønnstakerne i det private arbeidsliv gjorde da kompensasjonstillegget ble fastsatt for dem. Lønnsglidning har for statens tjenestemenn ikke de samme relasjoner som for en stor del av arbeidstakerne i den private sektor. Lønnsutviklingen i staten er således i ett og alt ikke sammenlignbar med lønnsutviklingen i den private sektor.

Under henvisning til foranstående stemmer jeg for at statens tjenestemenn lønnet etter statens regulativ, sjefsregulativet, særregulativene og overenskomster som bygger på statens lønnsregulativ, gis full kompensasjon for stigningen i levekostnadsindeksen fra 153 til 160 poeng (7 poeng), og at tillegget gjennomføres med virkning fra 16. juli 1958.

Rikslønnsnemnda mener at indekstilleget bør utbetales som et særskilt tillegg og holdes utenfor regulativlønnen.

I Rikslønnsnemndas kjennelse av 1. september d. å. er det fastsatt at ved utregningen av indekstilleget skal 0,5 øre avrundes oppover til nærmeste hele øre og under 0,5 øre avrundes nedad. I statstjenesten har man hittil praktisert den ordning at man ved utregning av daglønnen avrunder oppad til nærmeste hele øre, månedslønn oppad til nærmeste 10 øre og årslønn oppad til nærmeste krone. Nemnda finner det naturlig at man i staten også ved utregningen av indekstilleget benytter samme avrundingsregler som ved utregningen av den øvrige lønn.

Når det gjelder særregulativene og de overenskomster som følger statens alminnelige lønnsregulativ er det enighet mellom partene om at det skal foretas regulering i samsvar med reguleringen for tjenestemenn på hovedregulativene.

Statstjenestemannskartellet har også krevet at alle faste tillegg og lignende godtgjørelser skal forhøyes tilsvarende økningen av lønnen på hovedregulativene. Staten har på sin side ment at dette spørsmål bør tas opp til forhandlinger mellom partene.

De særlige tillegg det her er tale om utgjør en lite homogen masse som vanskelig lar seg behandle ut fra en felles synsvinkel. Enkelte slike tillegg er av ren lønsmessig karakter, mens andre er ment som kompensasjon for utgifter som påløper i tjenesten. Man vil også finne tillegg som utgjør en kombinasjon av disse. Andre tillegg kan være begrenset i forskjellige forhold. En viser angående disse tillegg til innstillingen fra Bistillingsutvalget, Særskilte innstillinger nr. 2, hvor tilleggene er utførlig behandlet.

Rikslønnsnemnda har ikke tilstrekkelig oversikt over alle disse tillegg til å avgjøre hvilke som nå bør økes og hvilke ikke. Nemnda finner det derfor naturlig å henvise spørsmålet til forhandlinger mellom partene. Nemnda forutsetter da at man ved forhandlingene legger til grunn de prinsipper som Rikslønnsnemnda har lagt til grunn for økning av slike tillegg i sin kjennelse av 1. september 1958. På samme måte som gjennomført ved nevnte kjennelse vil økningen av disse tillegg også måtte holdes utenfor ved beregning av det maksimale indekstilleget.

Når det gjelder spørsmålet om økning av pensjonene for pensjonister i Statens Pensjonskasse og Statsbanenes Pensjonskasse er det under prosedyren for nemnda opplyst at det ved alle generelle lønnsreguleringer i de senere år er blitt gjennomført tilsvarende økning av pensjonene etter spesielle forhandlinger i Sosialdepartementet. Partene er enige om at det også denne gang blir ført spesielle forhandlinger om dette spørsmål i Sosialdepartementet mellom Sosialdepartementet og tjenestemennenes hovedsammenslutninger.

Statstjenestemannskartellet har også påstått at samme regulering skal foretas for pensjonister som har pensjon av Pensjonstrygden for statens arbeidere. Dette spørsmål antas ikke å gå inn under Rikslønnsnemndas mandat. Nemnda er for øvrig kjent med at det har vært forhandlet i Sosialdepartementet om en økning av pensjonssatsene i statsarbeidertrygden og at Sosialdepartementet nå vil fremme en proposisjon om saken.

I Rikslønnsnemndas kjennelse av 1. september 1958 ble indeksreguleringen foretatt på forskjellig måte for akkordarbeid og tidlønnet arbeid. Akkordene ble gitt et tillegg på 2½ %.

Den alt overveiende del av statens tjenestemenn kommer ikke under noe akkordsystem. Det finnes imidlertid akkordarbeid innen visse etater også for arbeidere som lønnes etter lønnsregulativet.

Statens lønssystem virker slik at den merfortjeneste som oppnåes ved akkordarbeid er vesentlig mindre enn vanlig i privat arbeidsliv, mens akkordgrunnlaget til gjengjeld er høyere.

Hvis en derfor gjennomfører en regulering av akkordsatsene på 2½ % også for statens tjenestemenn, vil det store antall av denne kategori tjenestemenn få et lavere indekstillegg enn om tillegget var blitt regnet med 3½ % av den regulativmessige lønn. Når hertil kommer at en regulering av akkordsatsene med en bestemt prosentsats i de foreliggende tilfelle også vil medføre et betydelig beregningsarbeid er nemnda i samråd med Lønns- og prisdepartementet kommet til at den rimeligste og enkleste fremgangsmåte vil være også for disse akkordarbeideres vedkommende å innskrenke seg til å stipulere det samme tillegg til regulativlønnen som for tjenestemenn i samme lønnskasser. En forutsetter da at lønnsøkningen ikke skal medføre større akkordfortjeneste i kroner og øre for den enkelte tjenestemann enn det som han nå tjener for samme arbeidsytelse.

SLUTNING :

A.

1. Tjenestemenn lønnet etter lønnsregulativet eller sjefsregulativet gis et indekstillegg på 3,5 % av den uavkortede regulativlønn. Tillegget skal — bortsett fra for aspiranter o. l. — minst være kr. 24,— pr. måned, men ikke overstige kr. 50,— pr. måned.
2. Tilsvarende regulering som nevnt under 1 foretas for poståpnere og landpostbud i Postverket, for stasjonsholdere og landstelefonister i Telegrafverket, for lensmenn og distriktsjordmødre samt for underordnede leger ved statens helseanstalter.
3. For overenskomstlønnet personale som er lønnet i samsvar med statens alminnelige lønnsregulativ foretas regulering som under 1 og 2.

B.

1. Tilleggene gjøres gjeldende fra og med 16. juli 1958.
2. Det foretas ikke omregning og etterbetaling for overtidsarbeid utført i tiden fra 16. juli til 1. november 1958.
3. For tjenestemenn som arbeider på akkord, er det forutsetningen at de nye lønninger ikke skal medføre større akkordfortjeneste i kroner og øre for den enkelte tjenestemann enn det han nå tjener for samme arbeidsytelse.

Kai Knudsen (sign.)

Reidar Danielsen (sign.)

Karl Frimann Dahl (sign.)

Morten Tuveng (sign.)

M. Trana (sign.)